

1. Artikel 2.1: Maatschappij, de paragraaf over rechtvaardigheid (pagina 16)

Reactie: Twee derde van het gasverbruik door Nederlandse bedrijven en instellingen is vrijgesteld van energiebelasting. Voor grootverbruikers die nog wél worden belast, geldt een veel lager tarief dan voor andere bedrijven. Als deze belastingvoordelen worden afgeschaft, kan het geld dat daarmee vrijgemaakt wordt, worden aangewend om mensen met lage inkomens te helpen met het isoleren en verbeteren van hun huizen.

2. Artikel 2.4: Mondiaal, Europees en Nationaal beleid over de Internationale Klimaatstrategie (IKS) waarin wereldwijd wordt geïnvesteerd in emissiereductie zoals energie, transport, landbouw en circulair (pagina 19)

Reactie: De Nederlandse staat steunt met exportkredietverzekeringen via Atradius DSB projecten van Nederlandse bedrijven in landen waar risicovolle situaties heersen die het slagen van hun project bedreigen. Het grootste deel van die steun gaat naar vervuilende bedrijven in de fossiele industrie. Als dit kabinet daarom zou besluiten om geen olie- en gas gerelateerde steun te verlenen, helpt dat Atradius DSB enorm om de energietransitie in de buitenlandse handel / investeringen te bevorderen.

3. Artikel 3.3: De Transitie in sectoren - Internationale lucht- en scheepvaart (pagina 44)

Reactie: Kerosine, een fossiele brandstof van het vliegverkeer, is nog steeds vrijgesteld van BTW. Dit kan niet langer. Op stroom voor treinen en benzine en LPG voor auto's wordt wél BTW geheven. Ook wordt er geen belasting geheven over vliegtickets (zowel voor binnenlandse als buitenlandse vluchten); ook daarover moet BTW geheven worden. Gezien de omvang van het vliegverkeer in Nederland zal dat een enorme nieuwe inkomstenbron opleveren, die gebruikt kan worden voor het ontwikkelen van duurzame mobiliteitsoplossingen (zoals beter en goedkoper openbaar vervoer).

4. Artikel 3.3: De Transitie in sectoren: De industrie moet verduurzamen (pagina 37)

Reactie: de staatsdeelneming Energiebeheer Nederland (EBN) participeert onder meer in de opsporing en winning van gas en olie in Nederland en het Nederlandse deel van de Continentale Plaat. Om de opsporing en winning van gas en olie te ontmoedigen en de ontwikkeling en exploitatie van hernieuwbare energiebronnen te stimuleren, zou EBN een (meer) gedifferentieerd participatiebeleid moeten voeren, waarbij het belang van EBN in olie en gas tijdens de meest risicovolle projectfases minimaal is en tijdens de minst risicovolle projectfases maximaal. Voor het belang van EBN in hernieuwbare energiebronnen geldt juist het omgekeerde: een maximaal belang tijdens de meest risicovolle projectfases en een minimaal belang tijdens de minst risicovolle projectfases.

5. Artikel 3.5: Opbouw circulaire economie - er zijn betere financiële prikkels nodig (pagina 52)

Reactie: De Nederlandse overheid is nog steeds voor ruim 40% aandeelhouder van ABN AMRO, en zou dus meer kunnen sturen op het financieringsbeleid van deze bank, zodat die meer gaat

investeren in ondernemingen met plannen voor de opbouw van circulaire economie. ABN AMRO is de laatste jaren minder gaan investeren in fossiele projecten maar dit leidde niet tot meer financiering van hernieuwbare energie.

6. Artikel 5.1: Samenwerking met anderen: Burgerberaad (pagina 71)

Reactie: Het is fijn dat het burgerberaad er nu eindelijk ook in Nederland gaat komen, dit biedt gelegenheid om te leren van de fouten en de best practices van de burgerberaden in Engeland, België, Schotland, Denemarken, Finland, Zweden, Luxemburg, Oostenrijk, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, Ierland en Spanje.

Deze ervaringen laten zien dat als opdrachtgevers en beleidsmakers sturen op een top-down model van deliberatie in burgerberaden, de aanbevelingen van burgerberaden zelden tot echte sociale, politieke en economische transformaties leiden. De oorzaken hiervan liggen besloten in de top-down aanpak en zijn diverse: huidige organisatie- en besluitvormingsstructuren vormen het uitgangspunt; de opdrachtgever is een ministerie; het onderwerp wordt begrensd; de oplossingsrichtingen staan al vast of de politiek wil wat van de uitkomsten vinden.

Om te komen tot een burgerberaad dat tot echte sociale, politieke en economische transformaties leidt, zou ik willen pleiten voor een burgerberaad met een bottom-up aanpak. In deze aanpak ligt de probleemanalyse volledig bij het burgerberaad en het burgerberaad geeft geen adviezen aan de politiek, maar opdrachten aan de overheid. Bij het ontwerpen van een bottom-up burgerberaad moet gezorgd worden voor dat het burgerberaad goed doordrongen is van de urgentie en de grote verantwoordelijkheid kan dragen om opdracht te geven tot economische, politieke en sociale systeemverandering.